

Beköszöntőnkben megfogalmazzuk folyóiratunk egyik fő célkitűzését. Célunk, hogy minél több olyan írást adjunk közre, amelyek „megszületését” az életközelség a mindennapi közoktatási, iskolai problémák indukálják. Mivel a napi gondokra, problémákra éppen az a jellemző, hogy többféle szempont, aspektus, megítélés kíséri őket, a leginkább vitaingerlő hatásúak. Folyóiratunk e számának „Vitassuk meg!” rovatában olyan írásokat teszünk közzé, amelyek az iskolai élet, az iskolai nevelőmunka legaktuálisabb problémáit érintik, ezekről tartalmazznak oktatóinktól - kutatóinktól – származó véleményeket. De egyik írást sem úgy adjuk közre, mint valamiféle állásfoglalást, hanem úgy, mint egy-egy szakember véleményét. Következésképpen az iskolai élet, a nevelés demokratizmusáról, a magyartanítás, az olvasástanítás, a cigánygyermekek tanítása, az eredménymérések többek között a mai társadalmi, politikai és szakmai közvéleményt leginkább izgató kérdések.

Ezt bizonyítja az is, hogy a politikai napilapok (pl. a Népszabadság), a szakmai folyóiratok (pl. az Új Pedagógiai Szemle) is sokat foglalkoznak a rovatunkban közzétett írások témáival. Úgy gondoljuk, hogy az olvasóinknak is gyakorlati problémákat okozó témák felkeltik érdeklődését és kiváltják vitázó szándékukat. Szívesen fogadjuk tehát hozzászólásait, véleményüket, módszertani javasolataikat. A rovat címéből is következően a következő számban válaszolunk reflexióikra.

szabóné gondos piroska

Iskolaközelben

Több évtizedre visszamenően igaz az a megállapítás, hogy a társadalom elégedetlen az iskola eredményeivel. Az iskolafejlesztési törekvések egyre intenzívebben foglalkoznak az elégedetlenség okainak megszüntetésével. Mindenekelőtt azoknak a tüneteknek a csökkenésére irányul a figyelem, amelyek úgyszólván permanensen vannak jelen hazai iskolarendszerünkben. A teljesség igénye nélkül néhány szakmai és laikus közvélemény által ismert jelenség: a tudás leértékelődése, az iskola szegénysége, kontraszelektált pedagógustársadalom, a családi nevelés gyengülése, a tananyag túlsúlya, az iskolakezdés konfliktusai, az oktatásközpontúság, a differenciált bánásmódot igénylő gyerekek számának növekedése stb. Napjainkban, amikor a „minőség kora” az oktatási szférát is elérte, különösen a figyelem középpontjába kerülnek az iskolai eredmények a szülők, a gyerekek és a társadalom egyéb rétegei előtt egyaránt. Mindegyik a maga szempontjából megfogalmazott jó, a mostanihoz

viszonyítottan is jobb iskolát igényel. A kívánság mögött az érzelmi vonatkozásokat leszámítva nagyon is racionális és valós elvárások húzódnak meg.

Ha csak az 1989-es rendszerváltás óta bekövetkezett gazdasági-társadalmi változások sorát végigtekintjük, könnyen megállapíthatjuk, hogy az iskolarendszer (az abban létrejött átalakulások sora ellenére) nem tudta a fejlődés ütemét kellőképpen átvenni. Ma is őriz, vagy éppen újratermel olyan problémákat, amelyeknek megoldására az évtizedek során már oly sok energiát fordítottunk. Ezek közé tartozik az óvoda-iskola átmenete, majd annak folytatásaként az iskolai kezdőszakasz funkcióinak megvalósítása.

Évről évre visszatérő szülői és pedagógusi panaszok áradata, az alsó tagozatról szóló mérések igazolják, hogy a sokféle kísérlet, próbálkozás, új módszer stb. ellenére a gyerekek nagy része alul teljesít. (Az elmúlt tanévben az 1. osztályosok 4,2 %-a bukott évisméltésre országosan.) Pedig a tapasztalatok és pszichológiai, pedagógiai kutatások egybehangzón igazolják, hogy a gyerekek döntő többsége saját belső fejlődési lehetőségeit megvalósítva, valamint a szülői és óvodai nevelés eredményeként 6–7 éves kora körül az iskolakezdésre alkalmassá válik.

Az iskolaérettség természetesen nemcsak a gyerek fejlődésétől-fejlettségétől, hanem az iskola elvárásától is függ. Ha nem kizárólag a gyerek és a szülő alkalmazkodását várja el a iskolához, hanem azon dolgozik, hogy az iskola is illeszkedjék a gyerek egyéni és életkori jellemzőihez, a szülők jogos elvárásaihoz, akkor a fenti elszomorító kép bizonyosan változni fog. Egyetértünk a pszichológussal: „Az iskolába lépés tartósan örömteli és eredményes megvalósulása az óvodai nevelés, az iskolai pedagógiai gyakorlat és a gyerek fejlődési sajátosságainak kölcsönhatásán múlik.” (Kósáné 2001.)

Vajon miként érvényesül mindez az iskolarendszerünk jelenlegi gyakorlatában? Mi kellene ahhoz, hogy az óvoda-iskola átmenet örökzöld problémaköre aktualitását veszítse? Hogyan lehetne megvalósítani a Kósánétól idézett pedagógiai evidencia gyakorlatát úgy, hogy annak első számú nyertesei a gyerekek legyenek?

Hogyan látják a nevelés mindennapi oldaláról a gyakorló óvodapedagógusok és tanítók a fejlettség szerinti iskolakezdést? Segíti, vagy inkább bonyolítja a gyerekek intézmény- és tevékenységváltását?

A PISA-vizsgálat „... nem valamiféle «világtanterv» elsajátításának az értékelése volt (mint több korábbi nemzetközi vizsgálatban), hanem a modern életvitelhez szükségesnek feltételezett ismeretek és képességek tudásszintjének a megállapítása. ... az emberi élethez mindenkinek szükséges tudást nem az akadémikus értékekből, hanem a modern élet szükségleteiből vezeti le.”

(Báthory Zoltán ÚPSZ, 2002. október, 9. o.)

„A tanulókhöz hasonlóan a tanároknak is szükségük van ösztönzésre ahhoz, hogy megváltozzanak. Őket is motiválni kell arra, hogy célul tűzzék maguk elé az egész életen át tartó tanulást.”

(ÚPSZ, 2002. október, 119. o. OECD-dokumentumok)